

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้าน ชุมชนศรีท้าววัดหัวฝาย ตำบลข้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

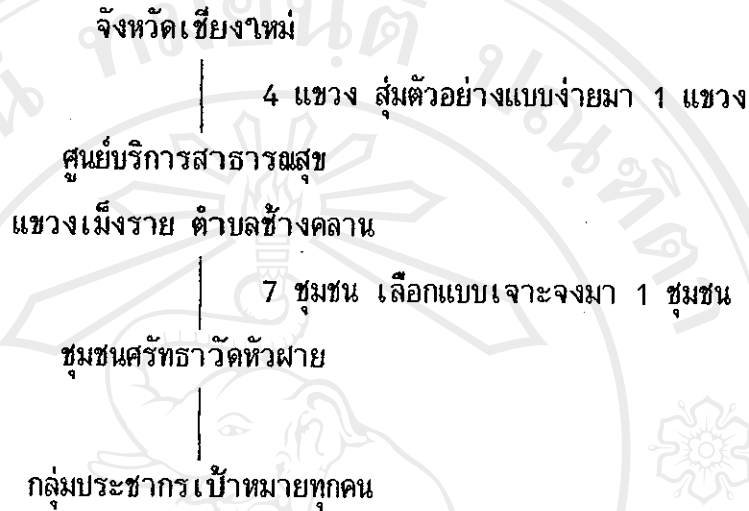
ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ แม่บ้านทุกคนที่แต่งงานแล้ว อายุระหว่าง 15 - 44 ปี ที่มีบุตรอายุไม่เกิน 12 ปี ในชุมชนศรีท้าววัดหัวฝาย ตำบลข้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 87 คน โดยรวบรวมจำนวน จากแบบสำรวจความจำเป็นพื้นฐานของครอบครัว ในเขตเมืองของศูนย์บริการสาธารณสุข ตำบลข้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (สำรวจเดือนพฤษภาคม 2534)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทำโดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน กล่าวคือ ชั้นแรกสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากศูนย์บริการสาธารณสุข 4 แขวง โดยใช้วิธีจับฉลากได้ ศูนย์บริการสาธารณสุข แขวงเมืองราย ตำบลข้างคลาน หลังจากนั้น ใช้วิธีเลือกชุมชนแบบเจาะจงจาก 7 ชุมชน ได้มา 1 ชุมชน คือ ชุมชนศรีท้าววัดหัวฝาย ตำบลข้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกชุมชน คือ

1. เป็นชุมชนที่มีจำนวนหลังคาเรือนอยู่ระหว่าง 100 - 200 หลังคาเรือน
2. เป็นชุมชนแออัดที่อยู่ภายในเขตเทศบาล ที่มีการคมนาคมเข้า-ออกหมู่บ้านได้สะดวก

3. มีความปลอดภัยเพียงพอในการเข้าไปศึกษาในยามวิกาล
4. มีแม่บ้านอายุ 15 - 44 ปี และบุตรอายุไม่เกิน 12 ปี

นอกจากนี้ประชากรในชุมชนจะต้องมีสมาชิกที่มาจากหลายอาชีพ เช่น เก็บเศษ
กระดาษ พับถุงกระดาษ รับจ้างฆ่าสัตว์ และค้าขาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของประชากรที่วิจัย ได้แก่ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา
สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และจำนวนบุตร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้าน มี
คำถามทั้งหมด 139 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้จำนวน 80 ข้อ และการปฏิบัติจำนวน
59 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบได้ถูกต้อง ให้ 1 คะแนน และถ้าตอบไม่ถูกต้อง
ให้ 0 โดยเน้นเนื้อหาในเรื่อง

การอนามัยแม่และเด็ก

และการวางแผนครอบครัว

การโภชนาการ

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

ความรู้จำนวน 20 ข้อ การปฏิบัติ 16 ข้อ

ความรู้จำนวน 10 ข้อ การปฏิบัติ 9 ข้อ

ความรู้จำนวน 10 ข้อ การปฏิบัติ 6 ข้อ

การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และการ

จัดหาน้ำสะอาด	ความรู้จำนวน 10 ข้อ	การปฏิบัติ 8 ข้อ
การควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น	ความรู้จำนวน 10 ข้อ	การปฏิบัติ 6 ข้อ
การส่งเสริมสุขภาพฟัน	ความรู้จำนวน 10 ข้อ	การปฏิบัติ 6 ข้อ
การส่งเสริมสุขภาพจิต	ความรู้จำนวน 10 ข้อ	การปฏิบัติ 8 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องตามเนื้อหาในเรื่องที่วิจัยและได้ทำการหาความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิรวม 5 ท่าน แบบสอบถามที่แก้ไขให้มีความเหมาะสม ชัดเจนและถูกต้อง นำไปทดสอบกับแม่บ้านในชุมชนระแงง ซึ่งเป็นชุมชนแออัดที่อยู่ในแขวงเมืองราย และมีลักษณะทั่วไปคล้ายคลึงกับประชากรที่วิจัย จำนวน 20 ราย แล้วนำมาหาความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตรคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) สูตรที่ 20 (ตั้งรายละเอียดในภาคผนวก) ได้ค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.67 และได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมด้านภาษา และรูปแบบให้เหมาะสม เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยสัมภาษณ์เองตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะชุมชน อาณาเขต และแผนที่ของหมู่บ้าน การติดต่อคมนาคม ความร่วมมือในการให้ข้อมูลของประชากร ฐานะเศรษฐกิจ จำนวนประชากร และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา เพื่อการตัดสินใจ ในการคัดเลือกพื้นที่เข้าศึกษา ก่อน

2. นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปติดต่อเพื่อขอความร่วมมือจากนายกเทศมนตรี เทศบาลนครเชียงใหม่ แจ้งไปยังศูนย์บริการสาธารณสุขแขวงเมืองราย ตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3. ติดต่อประสานงาน กับศูนย์บริการสาธารณสุขแขวงเมืองราย ตำบลช้างคลาน เพื่อหาข้อมูลทั่วไปของชุมชนที่จะศึกษา และขอความร่วมมือแจ้งชุมชนศรีธาตุวัดหัวฝาย ตำบลช้างคลาน

4. ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชนกลุ่มแม่บ้านในชุมชนศรีธาตุวัดหัวฝาย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดการศึกษาทั้งหมด เพื่อขอความร่วมมือในการศึกษา

5. ทำการสัมภาษณ์ แม่บ้านที่เป็นตัวอย่างดังกล่าว ทั้ง 87 คน โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

5.1 สัมภาษณ์แม่บ้านแต่ละครอบครัวตามแบบบันทึกข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลด้านความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐาน การสัมภาษณ์กระทำด้วยตนเองประมาณวันละ 2-3 ราย โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์รายละประมาณ 45-60 นาที ในระหว่างการสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้แม่บ้าน ได้พูดคุย ชักถาม ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติตนทางด้านสุขภาพอนามัยตามต้องการ

5.2 หลังจากสิ้นสุดการสัมภาษณ์ของแต่ละครอบครัวจะทำการบรรณาธิกรข้อมูล ที่รวบรวมได้ทันที หากพบว่าข้อมูลที่ได้ไม่สมบูรณ์จะทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจนกว่าจะครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์

2. กำหนดรหัสและลงรหัสในแบบสัมภาษณ์และลงในแบบฟอร์ม การลงรหัสโดยแยกส่วนเป็นข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลความรู้ และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for Social Science/Personal Computer)
4. ให้คะแนนความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานเป็น 1 และ 0 โดยคำตอบที่ถูกต้องให้เป็น 1 คะแนน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
5. แบ่งระดับคะแนนความรู้ และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้านเป็น 2 ระดับ โดยระดับดี หมายถึง คะแนนที่เท่ากับและสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย และระดับไม่ดี หมายถึง คะแนนที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย
6. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐาน ใช้การทดสอบไค-สแควร์ (chi-square test) และฟิชเชอร์ เอ็กแซกต์ (Fisher's exact test) ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังรายละเอียดในภาคผนวก